

Ярослава Юрків,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри соціальної педагогіки,
проректор з науково-педагогічної роботи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Коваля, 3, м. Полтава, Україна,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9890-7855>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Важливим напрямом допомоги особам, які постраждали від насильства в сім'ї, є організація соціального супроводу, фахівець із соціальної роботи в цьому процесі займає важливе місце. Зважаючи на актуальну соціально-політичну ситуацію в Україні, фахівець із соціальної роботи має організувати свою роботу таким чином, щоб це було зручно й доступно для всіх категорій клієнтів. Сучасні цифрові технології є потужним інструментом для реалізації форм і методів соціальної роботи, соціальний супровід жертв насильства – не виняток.

У межах наукової роботи ми здійснили розгорнутий теоретичний аналіз поняття «соціальний супровід», представивши тлумачення як корифеїв соціальної роботи в Україні (О. Безпалько, І. Пеша, І. Трубавіна та ін.), так і опиралися на нормативно-правові акти.

Також окреслили оптимальні форми організації соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї через призму цифрових технологій (інформування; онлайн-навчання; сімейна медіація, яка містила дві форми: дистанційне сімейне консультування та дистанційні сімейні конференції; онлайн-консультування; інформаційно-мотиваційне консультування; онлайн-тренінги з корекції насильницької поведінки для кривдників; групова терапія; групи самопоміччя).

Що стосується способів реалізації вищезазначених форм організації соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї, були обрані наступні: платформи Google Meet, Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Duo тощо); листування за допомогою електронної пошти; месенджери Telegram, Viber, WhatsApp, Signal.

Ключові слова: соціальна допомога, соціальний супровід, дистанційний супровід, жертви насильства, цифрові технології в соціальній роботі.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми.

Упродовж 2022 року до органів поліції та соціального захисту надійшло 251 829 звернень щодо домашнього насильства (Забезпечення рівних прав, 2022). Важливим напрямом допомоги особам, які постраждали від насильства в сім'ї, є організація соціального супроводу сімей і дітей соціальними службами. Принципи соціальної роботи (індивідуальний підхід до кожного клієнта, клієнтоцентризм, гуманізм) та наявна соціально-політична ситуація в Україні (тимчасова окупація, прифронтові території, дії агресора щодо мирних мешканців) поставили перед фахівцями соціальної сфери складну задачу: як організувати процес надання конкретній особі чи сім'ї комплексу соціальних послуг, а це і є соціальний супровід, виходячи з вимог сьогодення. На допомогу приходять сучасні інформаційні технології (нові засоби передачі повідомлень, нові комунікаційні канали, можливості мережі Internet, мобільного зв'язку, електронного листування тощо).

Про доцільність та ефективність використання цифрових технологій у соціальній роботі говорять Л. Дідковська, О. Коломієць, О. Максименко, В. Новгородський, Р. Олійник, Т. Семигіна, В. Степаненко, О. Тверезовська, Н. Тесленко та ін. Огляд сучасних досліджень, які присвячені інформаційним технологіям щодо запобігання домашнього насильства,

представлений у працях К. Левченко, О. Постол, Є. Шкредової та ін. Однак, як показав аналіз наукової літератури, відсутні праці, які вивчають механізм залучення цифрових технологій під час організації соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї.

Мета та завдання. Мета статті – пошук оптимальних форм організації соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї.

Методи дослідження. У роботі використані такі методи: аналіз теоретичної літератури та наукових досліджень у галузі соціальної роботи; методи аналізу та синтезу, що були застосовані при вивченні світових тенденцій у роботі з особами, які стали жертвами насильства; метод узагальнення знайшов відображення в описі оптимальних форм реалізації соціального супроводу жертв насильства через призму сучасних цифрових технологій.

Результати дослідження та їх обговорення. Цифровий бум XXI ст. та якісне зростання інформаційно-технологічного простору об'єктивно вимагають від фахівців із соціальної роботи відходити від стандартних технологій надання соціальної допомоги. На перше місце виходять неklasичні форми соціальної роботи, одна з них – соціальний супровід із залученням сучасних цифрових технологій.

Термін «соціальний супровід» уперше в Україні було запроваджено в 1998 році в ході проведення соціального експерименту зі створення інституту прийомної сім'ї. На даний час технологія соціального супроводу, як форма надання соціальних послуг окремим клієнтам і сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, знайшла широке використання в практиці діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (Пеша, 2013).

Соціальний супровід сім'ї (за І. Зверевою, О. Безпалько) – це вид соціальної роботи, спрямованої на забезпечення оптимальних умов життєдіяльності сімей, дітей і молоді, шляхом надання необхідних соціальних послуг, допомоги та вживання відповідних заходів. Його здійснює соціальний працівник, діяльність якого спрямована на підтримку сім'ї в різних видах її життєдіяльності, формування здатності сім'ї самотужки долати свої труднощі, надання допомоги сім'ям з метою розв'язання різних проблем (Зверева & Безпалько, 2003).

Соціально-педагогічний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих ситуаціях (насильство ми відносимо саме до цієї категорії), на думку І. Трубавіної, – це довготривала, різноманітна допомога різним типам неблагополучних сімей, яка спрямована на створення умов для ліквідації причин неблагополуччя (чи їх можливості компенсації), форсування формування здатності сім'ї самотужки розв'язувати свої проблеми, долати труднощі, виконувати функції, реалізовувати свій соціальний і виховний потенціал, права в суспільстві, корекцію та покращення внутрішньосімейних стосунків сім'ї з мікро- і макросередовищем (Трубавіна, 2003).

Соціальний супровід (за Н. Комаровою) – це діяльність соціального працівника (або групи соціальних працівників), спрямована на створення необхідних соціально-психологічних умов розвитку прийомних дітей та дітей-вихованців у прийомних сім'ях і дитячих будинках сімейного типу (Комарова & Пеша, 2003).

Наведені визначення дають характеристику соціального супроводу або як комплексу реалізації окремих форм соціальної роботи, або відповідно до завдань, що мають бути вирішеними відносно індивідуальних потреб клієнта або сім'ї. Соціальний супровід, як вид комплексної соціальної підтримки, надається окремим клієнтам та сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах. Здійснюють соціальний супровід спеціалісти районних та міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та спеціалізовані заклади. Складна життєва ситуація – ситуація, яка суб'єктивно сприймається особою як складна особисто для неї або такою, яка об'єктивно порушує його нормальну життєдіяльність (інвалідність, сирітство, безробіття тощо) (Пеша, 2013).

К. Віцкуєва зазначає, що соціальний супровід – це довготривала робота, яка спрямована на здійснення індивідуальної соціальної допомоги та підтримки у вигляді надання комплексних соціальних послуг

з метою мінімізації складних життєвих обставин, подолання життєвих труднощів, збереження та підвищення соціального статусу клієнта шляхом активізації його ресурсів та найближчого оточення (Віцкуєва, 2017).

У наказі Міністерства соціальної політики «Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах» від 31.03.2016 р. № 318, під соціальною послугою соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах розуміється комплекс заходів, що передбачає оцінку потреб, визначення шляхів вирішення основних проблем, регулярні зустрічі чи відвідування отримувача послуги з метою моніторингу виконання поставлених завдань, сприяння в отриманні інших послуг, допомогу в усвідомленні значення дій та/або розвиток уміння керувати ними, навчання та розвиток навичок, спрямованих на подолання чи мінімізацію складних життєвих обставин (Наказ, 2016).

У Законі України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 р. № 2342-IV зазначено, що соціальний супровід – це робота, спрямована на здійснення соціальних опіки, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з метою подолання життєвих труднощів, збереження, підвищення їх соціального статусу (Закон, 2005).

Підсумовуючи результати теоретичного аналізу поняття «соціальний супровід», зазначимо, що технологія соціального супроводу – це ефективний інструмент профілактики сімейного неблагополуччя, спрямований на збереження сімейних ресурсів, надання сім'ї необхідних видів допомоги: юридичної, соціальної, допомоги в працевлаштуванні, лікуванні та освіті (Рудкевич, 2021).

В Україні досі не розроблений чіткий алгоритм процесу соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї, тому кожний фахівець із соціальної роботи сам наповнює змістом цей вид соціальної допомоги (обирає форми та методи роботи). У Законі України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р. № 2558-III (Закон, 2001) подається визначення соціального супроводу. Так, основними формами реалізації визначаються опіка, допомога та патронаж. У зв'язку з цим можна виділити три форми соціального супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах: соціальна опіка, соціальна допомога та соціальний патронаж (соціальне інспектування).

І. Зверева наголошує, що соціальна допомога має широкий спектр операцій та процедур, це цілий комплекс заходів у вигляді сприяння, підтримки та послуг, що надаються окремим особам або групам населення соціальною службою для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності, адаптації в суспільстві (Зверева, 2006).

У межах статті ми розглянемо форми саме *соціальної допомоги*, які, на нашу думку, є оптимальними та доречними в дистанційній роботі з жертвами насильства.

У першу чергу розглянемо таку форму соціальної допомоги, як *інформування*. Інформування осіб, які постраждали від насильства в сім'ї, про можливості цифрових технологій актуально тому, що в перших випадках проявів насильства жертва має відразу звернутися до поліції. Так, через інтернет та спеціальні додатки (програми) у мобільних телефонах постраждала особа може швидко знайти телефони довіри, контакти кризових центрів. Окрім цього, фахівець із соціальної роботи має проінформувати клієнта про доступні шляхи отримання екстреної допомоги шляхом звернення до громадських організацій, які надають послуги online.

Так, із 1997 року *громадська організація «Ла Страда-Україна»* працює в напрямі запобігання торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, ліквідації всіх форм дискримінації та насильства в суспільстві, сприянні дотриманню прав людини, гендерної рівності та захисту прав дітей. Зв'язатися з нею можна за допомогою додатків Skype: @lastrada-ukraine, Facebook: @lastradaukraine, Telegram: @NHL116123, email: hotline@la-strada.gov.ua, Youtube <https://www.youtube.com/channel/UC6wbQ9UyDJXSJobRzkZsc0g>.

Також в Україні працює *Гаряча лінія для жертв домашнього насильства*, сервіс доступний цілодобово, дзвінки є безкоштовними зі стаціонарних та мобільних телефонів, анонімними та конфіденційними. Уже тривалий час працює *Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації* (телефонувати можна з мобільного або стаціонарного телефону).

Окрім цього, працює *Національна гаряча лінія для дітей та молоді*. Звернувшись на цю лінію, діти та молодь можуть анонімно отримати підтримку та поради щодо проблем в особистих стосунках, булінгу, непорозумінь із батьками, насильства чи жорстокого поводження. Крім того, дорослі можуть проконсультуватися з психологами, юристами та соціальними працівниками щодо випадків порушення прав дитини. Консультації можна також отримати онлайн: Instagram: @childhotline_ua, Facebook: @childhotline_ukraine, Telegram: @CHL116111.

Об'єднання підлітків Східної Європи та Центральної Азії Teenagerizer безкоштовно та анонімно надає онлайн-консультації, завдяки яким можна отримати професійну допомогу від психологів та консультантів щодо будь-яких запитань: булінгу в школі, конфліктів із батьками тощо.

Міжнародна гуманітарна організація «Людина в біді» (People in Need) також надає допомогу людям, які опинилися в складних життєвих ситуаціях. Особливістю організації є те, що вона надає безкоштовні цілодобові психологічні консультації та направляє до основних інформаційних служб людей, які живуть уздовж лінії розмежування.

Мобільні бригади соціально-психологічної допомоги на Сході України спеціалізуються на підтримці осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі. Зазвичай мобільна бригада надає соціальні послуги шляхом проведення фахової консультації телефоном або онлайн.

Онлайн-платформа «Розкажи мені» надає безкоштовну психологічну допомогу в кризових ситуаціях. На цій платформі було запущено психологічний бот, заснований на когнітивно-поведінковій терапії.

Важливою для особи, яка є жертвою насильства в сім'ї, є інформація щодо мобільного застосунку *WhiteRibbonUA* для жертв домашнього насильства, щоб максимально убезпечити жінок, бо за статистикою саме вони найчастіше виступають у ролі жертви. На перший погляд, додаток *WhiteRibbonUA* має вигляд календаря для менструального циклу жінки – це додатковий захист від аб'юзера, якщо він вирішить перевірити телефон. Застосунок має три основні функції: екстрена допомога жертві; документування фактів насильницької поведінки; інформація про те, як розпізнати акт насильства (інформація про типи насильства та приклади домашнього насильства; тест про стан стосунків «Я в небезпеці»; керівництво з інтернет-безпеки; матеріали про форми сімейного насильства, види підтримки, поради, як вийти з насильницьких стосунків). Головна функція застосунку – це прямий зв'язок із Національною поліцією, що необхідно, щоб надати допомогу в разі небезпеки, також програма дозволяє знайти центри підтримки. У спеціальному розділі користувач зможе визначити власну локацію та розташування найближчого центру підтримки, поліцейської дільниці або служб екстреної допомоги (Мобільний додаток, 2021).

Ще однією ефективною формою реалізації соціального супроводу особи, яка постраждала від насильства в сім'ї, є *сімейна медіація*, яка засобами цифрових технологій містить декілька форм роботи з клієнтом (жертвою насильства): це дистанційне сімейне консультування та дистанційна сімейна конференція. Вони можуть допомогти зберегти сім'ю та повернутися додому в більш адекватному статусі, відповідна підтримка може бути надана за умови, що це безпечно для постраждалого від проявів насильства (Кочеміровська & Христова, 2011).

Сімейна конференція спрямована проти втаємничення насильства шляхом збільшення кількості тих, хто про нього знає, вважається, що збільшення кола обізнаних дає ресурс для покращення ситуації в сім'ї. До них належать: соціальні працівники, волонтери, психологи, інспектори поліції, фахівці спеціально уповноваженого підрозділу поліції щодо здійснення профілактики правопорушень серед дітей, викладачі, медичні працівники, вчителі тощо залежно від запиту громади або конкретної інституції та відповідно до чинного законодавства.

Можливі форми проведення: онлайн-консультації (робота в режимі реального часу на платформах Google

Meet, Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Duo тощо); онлайн-консультування (консультаційне листування з можливістю відкладеної в часі відповіді); залучення клієнтів до спілкування на спеціально створених веб-платформах (спеціалізованих форумах або чатах), де клієнти соціальних служб об'єднані в групи (чати, кімнати) за спільними проблемами. Це може бути в межах одного населеного пункту, області або цілої країни.

Ще однією формою соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї, є *інформаційно-мотиваційне консультування*. Його також можна проводити дистанційно із залученням сучасних інформаційно-комунікативних технологій. Основні орієнтири спрямованості – забезпечення захисту особи групи ризику від різних форм насильства; надання емоційної підтримки з боку фахівця із соціальної роботи; мотивація осіб, які стали жертвами насильства в сім'ї, до медичної, психологічної, соціальної реабілітації; за необхідності переадресація клієнта до окремих фахівців: психолога, соціального педагога, психіатра, психотерапевта, дефектолога, реабілітолога, клінічного психолога, медичних працівників інших спеціальностей, а також служб та агенцій з роботи з жертвами насильства, особами, які звільнилися з місць позбавлення волі, центрів зайнятості та інших агенцій, які надають послуги з працевлаштування та професійної підготовки тощо (Кочемировська & Христова, 2011).

Не можемо оминати своєю увагою таку форму соціального супроводу жертв насильства, як *онлайн-навчання*, яке може бути представлено у вигляді освітніх курсів онлайн, навчальних програм онлайн, онлайн-тренінгів, які спрямовані на отримання розуміння жертвою насильства (особою, яка входить до групи ризику), які форми може мати насильство, щоб розібратися в причинах і наслідках, що зумовлюють насильство; надати інформацію щодо алгоритму дій. Так, на сьогодні в Україні на вебпорталі «Дія» представлено *онлайн-інструменти протидії домашньому насильству*; студія онлайн-освіти EdEra розробила *онлайн-курс із протидії домашньому насильству «ДІМ (НЕ)БЕЗПЕКИ»*; успішно функціонують *безкоштовні ІТ-курси для жінок-жертв домашнього насильства від UNFPA Україна*; свою ефективність довів *HELP онлайн-курс: «Протидія насильству щодо жінок та домашньому насильству» від Ради Європи*; у вільному доступі знаходиться *онлайн тренінг на тему: «Протидія сексуальному насильству над дітьми в Україні від Ресурсного Центру Недержавних Організацій»*; цікавим й ґрунтовно наповненим є *онлайн-тренінг «Як комунікувати із жертвами насильства?»* від Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Важко уявити соціальний супровід осіб, які постраждали від насильства в сім'ї, без такої форми роботи, як *консультування*. Особливу увагу приділимо *одноразовим консультаційним послугам для осіб, які постраждали від насильства в сім'ї*. На нашу думку, вони є доцільними в ситуаціях, коли насильство не сягає надбрутальних форм і термінове втручання

не потрібне (на думку постраждалої особи); існують чинники ризику щодо насильства, яке ще не відбулося, але є потреба в інформації для того, щоб попередити інцидент; існує необхідність організації денного перебування дітей у шелтерах, кризових центрах. У таких випадках важливим інструментом допомоги постраждалим є надання широкого спектра періодичних консультативних послуг різного спрямування: психологічних (сімейна консультація, підвищення батьківської компетентності, курси особистісного зростання); юридичних (із питань встановлення опіки над дітьми, розлучення, майнових прав тощо); профорієнтаційних та професійного навчання (перенавчання); управління доходами тощо. За таких умов найбільш ефективною є практика саме надання одноразових чи періодичних онлайн-консультацій, спрямованих на ефективне розв'язання проблеми самою жертвою насильства (за підтримки фахівців соціальних служб). Зручніше проводити таку роботу за допомогою телефонного зв'язку або популярних месенджерів, які встановлені на більшості смартфонів клієнтів (Telegram, Viber, WhatsApp, Signal). Перевагою цієї форми роботи є те, що постраждалі особи можуть отримати допомогу в будь-якому куточку країни (Кочемировська & Христова, 2011).

Варто зазначити, що останнім часом роль консультативних пунктів відіграють *спеціалізовані інтернет-ресурси для постраждалих від насильства*, завдяки яким можна отримати необхідну інформацію та відповіді на запитання, ознайомитися зі своїми правами та визначитися із подальшими діями. Такі сайти мають захищену IP-адресу (для того, щоб кривдник не зміг відслідкувати, на який саме ресурс заходила постраждала особа) та «тривожну кнопку», яка дозволяє миттєво згорнути вікно з інформацією при виникненні небезпеки (Черних, 2020).

Що стосується *корекційних програм для кривдників*, їх також ефективно реалізовувати у формі онлайн-тренінгів із корекції насильницької поведінки для кривдників. Це дає можливість спостерігати за опосередкованою поведінкою кривдника на ті або інші запитання, ситуації, завдання. При необхідності завжди можна зробити відеофіксацію зустрічі, проаналізувати отримані матеріали пізніше. Фасилітатором корекційних програм онлайн має бути передусім психолог і фахівець із соціальної роботи, які пройшли спеціальну підготовку та набули професійних компетентностей щодо корекції поведінки кривдника.

Групова терапія є не менш ефективним елементом соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї. Подібну форму роботи цілком реально здійснювати дистанційно за допомогою вебплатформ, які ми зазначили вище. Для осіб, які постраждали від внутрішньосімейного насильства, головна мета – це допомога жертві насильства у формуванні навичок продуктивного спілкування та взаємодії на основі загальноприйнятих норм поведінки, які наголошують на необхідності поваги до прав і можливостей кожної людини. Потрапляючи в групу підтримки, жертви насильства

долають ситуації соціальної ізоляції та формують контакти з іншими людьми, які переживають схожі життєві ситуації та зазнали подібних психологічних криз, це дозволяє позбутися ознак і відчуття стигматизації. Важливою перевагою групового досвіду є можливість поділитися з іншими людьми таємницею, яка завжди оточує факти насильства та примусу (Титаренко, Дворник & Климчук, 2019).

Постреабілітаційний супровід жертв насильства в сім'ї може відбуватися в *групах самодопомоги* (взаємної підтримки), які можуть працювати автономно з використанням сучасних цифрових технологій (Google Meet, Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Duo). Головним обов'язком фахівця із соціальної роботи є забезпечення взаємної поваги, щирості, впевненості, довіри та врівноваженості учасників групи. Фахівець не втручається в роботу, виступає едвайзером, лише надає можливість для детального обговорення проблеми насильства.

Висновки. Сьогодні важко уявити діяльність центрів соціальних служб без комп'ютерної техніки, різних банків даних (клієнтів, інформації), комп'ютерних програм, що дозволяють оперативно й ефективно обслуговувати клієнтів. Як показує досвід інших країн та актуальна соціально-політична ситуація в Україні, певні форми соціального супроводу осіб, які постраждали від насильства в сім'ї, доцільно перевести в онлайн-формат. Сучасні цифрові технології дозволяють це зробити швидко та ефективно для всіх учасників цього процесу (фахівця із соціальної роботи та особи, яка стала жертвою насильницьких дій). Запропоновані форми підтримки постраждалих від актів насильства мають широке коло випадків для застосування, оскільки передбачають не лише втручання соціальних служб або правоохоронних органів, а й залучення профільних фахівців (соціальних працівників, соціальних педагогів, психологів, психіатрів, медичних працівників різних спеціалізацій та ін.) незалежно від постійного місця перебування як особи, яка постраждала від насильства в сім'ї, так і фахівців, які готові надати фахову допомогу. На початку статті ми вже наголошували щодо значної наукової прогалини в дослідженні дистанційних технологій соціальної підтримки жертв насильства. Ця робота – перша частина майбутнього фундаментального дослідження, яке ми плануємо присвятити розробці програми онлайн-супроводу осіб, які стали жертвами насильства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Віщукаєва К.М. Соціальний супровід клієнта : навч. посіб. Одеса : Вид-во «Букаєв Вадим Вікторович», 2017. 322 с.
2. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 р. № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text> (дата звернення: 02.05.2023).
3. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р. № 2558-III.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> (дата звернення: 04.05.2023).

4. Забезпечення рівних прав і свобод. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/rivni-prava> (дата звернення: 29.04.2023).

5. Кочемировська О.О., Христова Г.О. Стандарти надання соціальних послуг особам, які постраждали від насильства в сім'ї: міжнародний досвід та рекомендації для України. Київ – Запоріжжя : Друкарський світ, 2011. 228 с.

6. Мобільний додаток для жертв домашнього насильства. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2021/11/25/246626/> (дата звернення: 24.04.2023).

7. Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах» від 31.03.2016 р. № 318. URL: <https://zakononline.com.ua/documents/show/363026696186> (дата звернення: 02.05.2023).

8. Пеша І.В. Соціальний супровід як форма комплексної соціальної допомоги. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2013. № 11(2). С. 193–199.

9. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. Київ : Науковий світ, 2003. 117 с.

10. Соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах : метод. посіб. / авт. кол. І.Д. Зверева, В.О. Кузьмінський, Ж.В. Петренко та ін. Київ : Держсоцслужба, 2006. 104 с.

11. Технології створення та функціонування прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу : зб. метод. матеріалів / авт. кол. Г.М. Бевз, А.Й. Капська, Н.М. Комарова та ін. Київ : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 188 с.

12. Трубавіна І.М. Соціальний супровід неблагополучної сім'ї : науково-методичні матеріали. Київ : ДЦССМ, 2003. 86 с.

13. Титаренко Т.М., Дворник М.С., Климчук В.О. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посіб. / за наук. ред. Т.М. Титаренко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.

14. Черних О. Онлайн: навч.-метод. посібник. Київ : ВАІТЕ, 2020. 108 с.

REFERENCES

1. Vitsukaieva, K.M. (2017). *Sotsialnyi suprovod kliienta [Social support of the client]*. Odessa: Vydavnytstvo "Bukaiev Vadym Viktorovych" [in Ukrainian].
2. *Zabezpechennia rivnykh prav i svobod (2022). Upravlinnia Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny [Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine on human rights]*. Retrieved from <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/rivni-prava> [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine "On ensuring organizational and legal conditions for social protection of orphans and children deprived of parental care" from January 13, 2005, № 2342-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text> [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine "On Social Work with Families, Children and Youth" from June 21, 2001, № 2558-III. Retrieved

from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> [in Ukrainian].

5. Kochemyrovska, O.O. & Khrystova, H.O. (2011). Standarty nadання sotsialnykh posluh osobam, yaki postrazhdaly vid nasylstva v simi: mizhnarodnyi dosvid ta rekomendatsii dlia Ukrainy [Standards of providing social services to persons affected by family violence: international experience and recommendations for Ukraine]. Kyiv/Zaporizhzhia : Drukarskyi svit [in Ukrainian].

6. Mobilnyi dodatok dlia zhertv domashnoho nasylstva (2021). Ukrainska pravda [Ukrainian Pravda]. Retrieved from <https://life.ppravda.com.ua/society/2021/11/25/246626/> [in Ukrainian].

7. Order of the Ministry of Social Policy “On Approval of the State Standard for Social Support of Families (Persons) in Difficult Life Circumstances” from March 31, 2016. №318. Retrieved from <https://zakononline.com.ua/documents/show/363026696186> [in Ukrainian].

8. Piesha, I.V. (2013). Sotsialnyi suprovid yak forma kompleksnoi sotsialnoi dopomohy [Social support as a form of complex social assistance]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky, 11(2)* [in Ukrainian].

9. Zvierieva, I.D. & Laktionova, H.M. (Ed.) (2003). Sotsialna robota v Ukraini. [Social work in Ukraine]. Kyiv : Naukovyi svit [in Ukrainian].

10. Zvierieva, I.D., & Kuzminskyi, V.O. & Petrochko, Zh.V. (2006). Sotsialnyi suprovid simej, yaki opynylysia u skladnykh zhyttievnykh obstavynakh [Social support of families who find themselves in difficult life circumstances]. Kyiv : Derzhzotsluzhba [in Ukrainian].

11. Bezv, H.M. & Kapska, A.Y. & Komarova, N.M. (2003). Tekhnolohii stvorennia ta funktsionuvannia pryiomnykh simej, dytiachykh budynkiv simeinoho typu [Technologies for the creation and operation of foster families, family-type children's homes] Kyiv : Derzhavnyi in-t problem simi ta molodi [in Ukrainian].

12. Trubavina, I.M. (2003). Sotsialnyi suprovid neblahopoluchnoi sim'i [Social support of a dysfunctional family]. Kyiv : DTSSM [in Ukrainian].

13. Tytarenko, T.M. & Dvornyk, M.S. & Klymchuk, V.O. (2019). Sotsialno-psykholohichni tekhnolohii vidnovlennia osobystosti pislia travmatychnykh podii [Social-psychological technologies of personality recovery after traumatic events]. Kropylnytskyi : Imeks-LTD [in Ukrainian].

14. Chernykh, O. (2020). Onlaik [Online]. Kyiv : VAITE [in Ukrainian].

Yaroslava Yurkiv,

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Social Pedagogy,
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work,
Luhansk Taras Shevchenko National University,
3, Kovalia str., Poltava, Ukraine,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9890-7855>*

THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE ORGANIZATION OF SOCIAL SUPPORT FOR PERSONS AFFECTED BY VIOLENCE IN THE FAMILY

The organization of social support is an important area of assistance to victims of family violence, and a social work specialist plays an important role in this process. Considering the current socio-political situation in Ukraine, a social work specialist should organize his work in such a way that it is convenient and accessible for all categories of clients. Modern digital technologies are a powerful tool for the implementation of forms and methods of social work, social support of victims of violence is no exception.

Within the framework of the scientific work, we carried out an extensive theoretical analysis of the concept of “social support”, presenting the interpretations of both the luminaries of social work in Ukraine (O. Bezpalko, I. Piesha, I. Trubavina, etc.) and based on normative legal acts.

They also outlined the optimal forms of organizing social support for victims of family violence through the prism of digital technologies (information; online training; family mediation, which included two forms – remote family counseling and remote family conferences; online counseling; information-motivational counseling; online trainings on correction of violent behavior for offenders; group therapy; self-help groups).

As for the methods of implementation of the aforementioned forms of organization of social support for persons affected by violence in the family, the following platforms were chosen: Google Meet, Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Duo, etc.; correspondence by e-mail; messengers Telegram, Viber, WhatsApp, Signal.

Key words: social assistance, social support, remote support, victims of violence, digital technologies in social work.

Подано до редакції 21.06.2023